

Ιατρική και Χριστιανισμός

/ [Πεμπουσία](#)

Image not found or type unknown

Η ιατρική επιστήμη είναι δώρο του Θεού στον άνθρωπο μετά από την πτώση. Είναι μέρος της κατάστασης των δερματίνων χιτώνων και ως σκοπό της έχει να διευκολύνει την επιβίωση του ανθρώπου στις δύσκολες καταστάσεις που ακολούθησαν το δραματικό γεγονός της πτώσεως

Σύμφωνα με τον καθηγητή της Χριστιανικής Ηθικής κ. Γεώργιο Μαντζαρίδη, στον οποίον οφείλει πολλά και η ανάπτυξη της βιοηθικής εντός του χώρου της ορθόδοξης ακαδημαϊκής θεολογίας, ο σύγχρονος δυτικός πολιτισμός στηρίχθηκε στην καθαρή λογοκρατία και αποστασιοποιήθηκε από την αλήθεια του Προσώπου. Και όπου δεν αποστασιοποιήθηκε, την παραχάραξε εκκοσμικεύοντάς την

προβάλλοντας πολλά από τα χριστιανικά ιδεώδη που απορρέουν από αυτήν ως ιδανικά του, αφού πρώτα τους αφαίρεσε κάθε υπερβατική αναφορά. Ιδιαίτερα προέβαλε την ισότητα, την αξία και την ιδιαιτερότητα του ατόμου, τον σεβασμό στην προσωπικότητα του, καθώς και στην ελευθερία των επιλογών του[1]. Έτσι διακηρύσσει ότι αποδέχεται την ιδιαιτερότητα της πολιτισμικής ταυτότητας και την ηθική κάθε κοινωνίας. Ενώ όμως οι διακηρύξεις αυτές λέγονται, ή ακόμη μπορεί και να ισχύουν σε επίπεδο θεσμικής έκφρασης, στον χώρο του αληθινού βιώματος και της καθημερινής εμπειρίας τα πράγματα εμφανίζονται διαφορετικά.

Ο σπουδαίος και παγκοσμίου φήμης ορθόδοξος βιοηθικολόγος Tristram Engelhardt είναι κατηγορηματικός σε αυτό: η κοσμική δυτική βιοηθική όπως προβάλλεται και λειτουργεί σήμερα δεν ανέχεται τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες[2]. Εξαφανίζει κάθε ηθική, η οποία απορρέει από μία συγκεκριμένη και πλήρη ανθρωπολογία, προκειμένου να πετύχει μία κοινά αποδεκτή ηθική από όλους, η οποία στο τέλος αποβαίνει μία επιβεβλημένη ηθική. Ακολουθεί έτσι τον δρόμο που χάραξε η παγκοσμιοποίηση[3]. Θέλει δηλαδή να επιβάλλει ως ένωση την ομογενοποίηση της ανθρωπότητας και κάτω από αρχές και ιδανικά τα οποία θεωρεί ως ορθά και πρωτεύοντα.

Για την ορθόδοξη θεολογία, όπως έχει επισημανθεί δεν ισχύουν συμψηφιστικά διλήμματα του τύπου αν όλα αυτά μας οδηγούν στην απόρριψη της βιοηθικής προκειμένου να διαφυλάξουμε «όσια και ιερά». Η βιοηθική στην σύγχρονη κοινωνία αποτελεί έναν δείκτη των ζώντων ηθικών αντανакλαστικών του ανθρώπου. Εκείνο που ίσως της χρειάζεται είναι να αλλάξει πρόταγμα και στόχο. Έως τώρα προσπαθεί να κρατήσει ισορροπίες ανάμεσα στην ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας, της βιοϊατρικής τεχνολογίας και της συνθετικής βιολογίας με σκοπό την καταναλωτική τους χρήση και τις πιθανές καταχρήσεις τόσο κατά την έρευνα όσο και από τις εφαρμογές. Και όταν λέμε καταναλωτική χρήση, το εννοούμε υπό την ευρεία έννοια.

Το πνεύμα του σύγχρονου καταναλωτισμού δεν περιορίζεται μόνον σε προϊόντα με σκοπό την τροφή, την ένδυση και την διασκέδαση. Επεκτείνεται και σε ιατρικές εφαρμογές οι οποίες έχουν ως σκοπό κατ' αρχήν την υγεία, αλλά μέσα από την απαίτηση του σύγχρονου ανθρώπου για όσο το δυνατόν μεγαλύτερη τεχνητή ευημερία και μακροζωία, αποβαίνουν τελικά καταναλωτικές συνήθειες. Τέτοια παραδείγματα έχουμε στον χώρο της κοσμητικής χειρουργικής, αλλά τα αιτήματα για χρήση της εφαρμοσμένης γενετικής και της συνθετικής βιολογίας με σκοπό την καταπολέμηση της γήρανσης και των συνεπειών της αυξάνουν ολοένα και περισσότερο[4].

Στο σημείο αυτό θα ήταν πολύ χρήσιμο να ανατρέξουμε στην ορθόδοξη πατερική

περί ιατρικής θεώρηση και ιδιαίτερα στον ιατρό πατέρα της Εκκλησίας Μέγα Βασίλειο. Ο Μέγας Βασίλειος αναπτύσσει την περί ιατρικής διδασκαλία του στην 55^η ερωταπόκριση του έργου του «Όροι κατά πλάτος»[5]. Λέει ότι η ιατρική επιστήμη είναι δώρο του Θεού στον άνθρωπο μετά από την πτώση. Είναι μέρος της κατάστασης των δερματίνων χιτώνων και ως σκοπό της έχει να διευκολύνει την επιβίωση του ανθρώπου στις δύσκολες καταστάσεις που ακολούθησαν το δραματικό γεγονός της πτώσεως[6]. Έτσι ο Μέγας Βασίλειος θεωρεί την Ιατρική ως τέχνη και επιστήμη στην υπηρεσία της ανακούφισης του ανθρώπινου πόνου με ταυτόχρονες πνευματικές προεκτάσεις. Βλέπει δηλαδή τον άνθρωπο ως ψυχοσωματική ενότητα και συνδέει την θεραπεία της ψυχής με τη θεραπεία του σώματος. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις η ιατρική μπορεί να θεωρηθεί ως τέχνη και επιστήμη αξιοσέβαστη και με πνευματική δράση, πέραν της σωματικής.

Ιδιαίτερα για όσους δοκιμάζονται πολύ από τις αρρώστιες περισσότερο, ο Μέγας Βασίλειος θεωρεί την ιατρική ως την σημαντικότερη ανθρώπινη βοήθεια. Δεν παραλείπει ωστόσο να επισημάνει τους κινδύνους από την αδιάκριτη χρήση της. Εάν ο άνθρωπος στηρίζει όλες της ελπίδες του στην Ιατρική και όχι στον Θεό, τότε την ειδωλοποιεί, αποθεώνοντας έτσι το «φρόνημα της σαρκός». Ο άνθρωπος πρέπει να έχει την τελική ελπίδα του στον Θεό. Και η ιατρική καταξιώνεται ως τέχνη και επιστήμη της αγάπης, της προσφοράς και της ελπίδας μόνον στην προοπτική της δοξολογικής αναφοράς της προς τον Θεό. Σε διαφορετική περίπτωση καταλήγει σε ύβρη και αφροσύνη.

Με βάση τις αρχές του Μεγάλου Βασιλείου για την ιατρική μπορούμε να κρίνουμε και τις ιατρικές εφαρμογές της συνθετικής βιολογίας. Όταν η τελευταία χρησιμοποιηθεί για την Παρασκευή εμβολίων ή σκευασμάτων τα οποία θα προλαμβάνουν ή θα θεραπεύουν σοβαρές ανθρώπινες ασθένειες, τότε η ανάπτυξη της θα είναι επιθυμητή και από πνευματικής και ηθικής απόψεως. Η Εκκλησία δεν είναι αφιλόνη στην ποιμαντική της. Το αντίθετο επανειλημμένα διακηρύσσει ότι είναι ο οίκος και το σκήνωμα της φιλανθρωπίας του Θεού. Δεν θέλει να βλέπει τον άνθρωπο να δοκιμάζεται από ασθένειες ούτε να ταλαιπωρείται. Εύχεται υπέρ της υγείας του με άθε ευκαιρία και ιδιαίτερα στην Θεία Λειτουργία. Με αυτά τα δεδομένα υπόψη δεν θα ήταν αντίθετη την παραγωγή ιατρικών προϊόντων που θα θεράπευαν ασθένειες και θα βελτίωναν την ζωή των ανθρώπων.

Από αυτήν την εφαρμογή όμως της συνθετικής βιολογίας μέχρι την παραγωγή πλειάδας προϊόντων με σκοπό την εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής μακροζωίας – ει δυνατόν και της τεχνητής αθανασίας – και προϊόντων που θα εξασφαλίζουν αισθητική παράταση της νεότητας, υπάρχει μεγάλο χάσμα ηθικής προβληματικής. Στην πρώτη περίπτωση ανακουφίζεται ο ανθρώπινος πόνος. Στην

δεύτερη υπάρχει πνευματική και ηθική εκτροπή. Και η εκτροπή δεν αφορά τόσο μία μεμονωμένη πράξη, αλλά το πνεύμα που κατευθύνει τις πράξεις αυτές. Το πνεύμα αυτό, στο οποίο ήδη αναφερθήκαμε, οι πατέρες το ονομάζουν «φρόνημα της σαρκός»[7]. Ο άνθρωπος λησμονεί την καταγωγή του και τον προορισμό του που είναι η κατ' εικόνα Θεού δημιουργία του και η θέωσή του. Προσκολλάται στην επίγεια επιβίωσή του απολυτοποιώντας την. Χωρίς να την νοηματοδοτεί και να της δίνει την αναφορά προς την αιωνιότητα για την οποία είναι πλασμένος, φαλκιδεύει την ελευθερία του στα όρια αυτής της ζωής. Με αυτό το σκεπτικό η δαπάνη τεράστιων ποσών για την έρευνα και την παραγωγή προϊόντων καλλυντικής, κοσμητικής ή οποιασδήποτε άλλης παρεμφερούς χρήσεως θα μπορούσε να βρει αντίθετο το ασκητικό και αντικαταναλωτικό πνεύμα της Εκκλησίας[8].

****Παρατήρηση:** Το παρόν άρθρο, στο οποίο παρουσιάζεται η Χριστιανική Βιοηθική Θεώρηση των Ιατρικών Χρήσεων της Συνθετικής Βιολογίας, αποτελεί συνέχεια του μεγάλου μας αφιερώματος στη συνθετική βιολογία. Πρόκειται για μια μεγάλη έρευνα, αναθεωρημένη έκδοση μεταπτυχιακής-διπλωματικής εργασίας που κατατέθηκε στο ΕΑΠ και πραγματοποιήθηκε από τον θεολόγο Στέφανο Καραούλη με επιβλέποντες τους Ν. Κόϊο και Αν. Μαρά. **Φωτ.:** National Institute of Health (imagebank.nih.gov)*

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Γ. Μαντζαρίδη, *Οδοιπορικόν Θεολογικής Ανθρωπολογίας*, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου: Άγιον Όρος 2005, σ. 221.

[2] Η. Tristram Engelhardt, *Τα θεμέλια της Βιοηθικής*, σ. 60 κ.ε.

[3] Γεωρ. Μαντζαρίδη, Βιοηθική – Η ηθική της παγκοσμιοποίησης, *Ίνδικτος*, τ. 14, Ιούνιος 2001, σ. 23 -33.-

[4] Βλ. Νικ. Κόϊου, Γονιδιακή θεραπεία στα γενετικά κύτταρα: Βιοηθική Επισκόπηση, *Πνευματική Διακονία*, τ.10, 2011, σ. 27-28.

[5] Μεγ. Βασιλείου, *Όροι κατά Πλάτος*, έρωτησις ΝΕ΄, PG 31, 1044-1052.

[6] *Γεν.* 3,21.

[7] *Ρωμ.* 8,7

[8] Πρβλ., Νικολάου Κόϊου, *Ηθική θεώρηση των τεχνικών παρεμβάσεων στο ανθρώπινο γονιδίωμα*, σ. 316-324.